

פתרון הבחינה

אזרחות

חורף תשע"ח, 2018, שאלון: 34282

מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

הנבחרים נדרשו לענות על שתיים מבין השאלות 1-3.

שאלה מספר 1

הצג: עקרון הפרדת הרשויות – עקרון דמוקרטי לפיו, על מנת להגביל את השלטון ולמנוע פגיעה בזכויות האדם, נעשה פיצול הכוח השלטוני לשלוש רשויות: מחוקקת, מבצעת ושופטת. לכל רשות סמכויות ייחודיות בתחומה אך לא מוחלטות (עירוב סמכויות), ומתקיימת בין הרשויות מערכת של איזונים ובלמים.

ביסוס: "בעתירה שהוגשה לבג"ץ כנגד החוק...בג"ץ קיבל טענה זו ופסל את החוק...בפעם הראשונה, פסל בג"ץ חוק משום שהליך קבלתו היה לא ראוי...קבע בג"ץ כי נפגעו העקרונות שעל פיהם מתקבלים חוקים במדינת ישראל, ולכן נדרשת התערבותו בעבודת הכנסת".

הסבר: בקטע מתואר הליך ובו בג"ץ פסל חוק של הכנסת, לאור העובדה שהליך קבלת החוק לא היה ראוי. עקרון הפרדת הרשויות בא לידי ביטוי במקרה זה בכך שבג"ץ, כחלק מהרשות שופטת, מאזן ומבקר את הרשות המחוקקת על כך שהתנהלה באופן שאינו מתאים. בג"ץ מגביל את הכנסת ומחייב אותה לנהוג על פי הנדרש בחקיקת חוק.

שאלה מספר 2

הצג: תפקיד הכנסת כמייצגת את העם - הכנסת מייצגת את ריבונות האזרחים. הכנסת מייצגת את ציבור האזרחים כולו, ושיטת הבחירות היחסית-רשימתית תורמת לכך שהרכב הכנסת יהיה

פלורליסטי, וכזה המביא את קולן של רוב הקבוצות במדינה. הכנסת מקדמת את האינטרסים של אותן הקבוצות ודואגת לכך שהן לא תיפגענה מהפעולות של הרשויות השונות.

ביסוס: "רוב השופטים שדנו בעתירה טענו שהליך החקיקה במקרה זה הוליד חוק פגום, משום שלחברי הכנסת לא ניתנה הזדמנות נאותה לבטא את העמדות המגוונות של הציבור בעניין... אם חוק זה ייחשב לא ראוי בעיני הציבור, עלולה להיפגע הלגיטימיות של הכנסת לחוקק חוקים."

הסבר: שופטי בג"ץ סוברים שעל הכנסת לייצג את העם כראוי, כשחלק מכך הוא ביטוי העמדות המגוונות של הציבור. בהליך חקיקת החוק, לא ניתנה לחברי הכנסת לבטא את העמדות של הציבור ובכך נפגעה ישירות יכולתם לשמש כמייצגי העם. בנוסף, לטענת שופטי בג"ץ, התנהלות זו יכולה לפגוע בלגיטימיות של הכנסת באחד מתפקידיה החשובים: חקיקת חוקים, שגם הוא חלק מהדרך לייצג את האינטרסים של העם.

שאלה מספר 3

הצג: ביקורת שיפוטית – בית המשפט מבצע ביקורת שיפוטית שהיא ביקורת של מערכת המשפט (בדרך כלל על ידי בג"ץ) על הרשות המחוקקת. הביקורת מתבטאת בישראל מאז המהפכה החוקתית בפסילת חוקים הסותרים חוקי יסוד. סמכות בית המשפט לביקורת שיפוטית והיקפה הראוי שנויים במחלוקת ציבורית.

ביסוס: "בעתירה שהוגשה לבג"ץ כנגד החוק... בג"ץ קיבל טענה זו ופסל את החוק... בפעם הראשונה, פסל בג"ץ חוק משום שהליך קבלתו היה לא ראוי... קבע בג"ץ כי נפגעו העקרונות שעל פיהם מתקבלים חוקים במדינת ישראל, ולכן נדרשת התערבותו בעבודת הכנסת... לדעתנו, פסיקת בג"ץ היא פסיקה אקטיביסטית".

הסבר: בקטע מתואר הליך ובו בג"ץ פסל חוק של הכנסת, לאור העובדה שהליך קבלת החוק לא היה ראוי. בכך באה לידי ביטוי ביקורת שיפוטית של בית המשפט על הרשות המחוקקת. בית המשפט פוסל חוקים, כאשר הוא סבור שהם סותרים התנהלות חוקתית ואכן, במקרה זה, בית המשפט סבר שהכנסת פגעה באחד מתפקידיה הבסיסיים והחשובים ביותר בייצוג האזרחים ובחקיקת חוקים בנוהל ראוי.

